

Harakiri of kierewiet

LIDWIEN FELD

In een decor dat zich houdt van bordoir tot bordeel zingt een schaars geklede zwarte vrouw een Engelstalig, jazzy liefdeslied. Op de voorgrond maken vijf vrouwen zich op voor hun kaptafels. De achtergrond wordt gevormd door een immens, grote spiegelwand waarin meer dan honderd mensen naar zichzelf zitten te kijken. Maar niets is wat het lijkt.

De vrouw is de enige vrouw die in dit stuk speelt en zwart is ze zeker niet, Marieke Heebink. De vijf vrouwen zijn mannen, en dat wordt bij nadere beschouwing wel heel duidelijk. Slechts een draagt er een jurkje; de rest is toch gewoon in een - weliswaar feminien - pak gestoken.

En die honderd mensen vormen het publiek, het tribunaal van de avond of gewoon als onderdeel van het stuk.

Toneelgroep Amsterdam speelt *Madame de Sade*, een toneelstuk van de Japanse schrijver Yukio Mishima; geïnspireerd op het levensverhaal van de markies de Sade,

grondlegger van het sadisme. In het verhaal van de Japanner is de Sade vastgezet in de gevangenis nadat hij is opgepakt vanwege zijn schandaleuze seksuele escapades. Zijn vrouw keert zich tot haar moeder om hulp voor de vrijlating van haar man. Deze op haar beurt zet zowel de kerk als de prostituee in om haar invloed uit te oefenen. Gaandeweg ziet zij echter in dat haar dochter reddeloos verloren is als zij in haar echtgenoot blijft geloven. De Sade misbruikt talloze vrouwen en is ook niet te beroerd om zijn schoonzus te betrekken in zijn wrede fantasie.

Fascinerend in de opvatting van de schrijver is dat alle vrouwen, op de moeder na, onder de invloed komen van de praktijken van de markies. De auteur was in zijn feitelijke leven - hij stierf een klassieke Japanse suicide dood - blijkbaar zelf ook hevig aan het worstelen met zijn opvattingen over seksualiteit. Ondanks zijn homoseksuele geaardheid trouwde hij, kreeg hij twee kinderen, maar verklaarde in zijn biografie dat hij ervan droomde om jongens te vermoorden, op marmeren tafels en ze daarna op te eten. Of het dit ge-

dachtegoed is geweest of zijn rechts radicale opvattingen die hem er toe brachten als samoerairidder harakiri te plegen, het heeft hem in ieder geval er toe aangezet om dit stuk te schrijven.

De Poolse regisseur Warlikowski is vanuit het stuk op zoek gegaan naar de betekenis die het hier heeft en die het nu heeft. Sadisme is niet echt meer een taboe in het vrijzinnige Nederland maar wel iets dat buiten de maatschappelijke orde staat. Met de spiegelwand die af en toe naar beneden wordt gehaald, lijkt de toeschouwer echter niet meer alleen maar publiek: het wordt voyeur of ziet zichzelf kijken als jurylid van een tribunaal. Want de voorstelling dwingt je wel voortdurend tot vragen over de positie die je ten opzichte van het gebeuren op het podium inneemt. Dat is vooral een verdienste die aan de regie en het boeiende spel te danken is: aan deze schrijver zat toch echt een steekje los.

Voorstelling: 'Madam de Sade'
door Toneelgroep Amsterdam
Plaats: Harmonie, Leeuwarden
Belangstelling: 110 bezoekers
